Ecos de la sala de trànsit

Una exposició comissariada per Pilar Parcerisas convida estudiants de Belles Arts a reflexionar sobre Walter Benjamin
La mostra estrena la Sala de Duanes de l'estació de Portbou com a espai cultural

El vell rellotge de la sala de duanes de Portbou encara funciona, suspès d'una volta que algú va pintar d'un blau celeste ple d'estrelles. Sembla la mena de sostre que escauria a una habitació d'infants, però posat aquí, a la gran sala de trànsit on la policia obria les maletes dels fugitius, aquest cel de fireta té més aviat el color de l'expiació. Els taulells, pesants i solemnes, encara són els mateixos damunt els quals es procedia al registre i la inspecció de visats durant la segona Guerra Mundial, però ara ja no estan disposats com abans, a propòsit perquè els passatgers poguessin ser destriats entre la fila dels enfonsats i la dels salvats, sinó com en una mena de circuit ovalat, a la manera de les modernes cintes d'equipatge dels aeroports. Això hi devem haver guanyat: els viatges ara són d'una circularitat perfecta d'anada i tornada. Quan Walter Benjamin va arribar a Portbou, el setembre de 1940, això no era tan clar, i encara que a la garita de duanes on el van aturar li van permetre endur-se la maleta a la pensió on el trobarien mort l'endemà, la hi van acabar regirant igualment entre el jutge i el metge forense. L'informe que van redactar a manera d'inventari del que contenia la seva maleta és com una metàfora absurda de l'època. Què t'enduries a l'exili? La cartera, les ulleres, una ploma, una pipa, un rellotge, unes quantes cartes, sis fotografies de mida carnet i l'última radiografia. És a dir: una mica de mi, una mica dels altres, i tot el que ens prendran.

Setanta-cinc anys després, una cinquantena d'artistes han tornat a la mateixa Sala de Duanes, avui en desús, de l'estació internacional de Portbou per exposar-hi les seves "maletes imaginàries" en un projecte coordinat per Pilar Parcerisas. Les maletes de Walter Benjamin. Dispositius migratoris és fruit de la col·laboració entre la Weißensee Kunsthochschule de Berlín, l'École des Beaux-Arts de Bordeus, l'Escola de Llotja de Barcelona i la Casa de Velázquez de Madrid, quaranta-sis alumnes de les quals han interpretat durant mesos els textos de Benjamin per oferir-ne una lectura en la qual ressonen, de manera inevitable, els ecos dels refugiats d'avui mateix i dels milers d'exiliats que, en una direcció o altra, van passar per aquesta sala de trànsit tan carregada d'història. Les obres, la majoria disposades damunt els vells taulells, desempolsegats de la seva funció sinistra, se serveixen de manera explícita de la imatge de la maleta, carregada de pedres (Roser Vallès), esquarterada (Matías Rojas) o convertida en un contenidor transparent de pertinences tan anodines com estimades (Neus Masdeu), però hi ha també treballs més oblics d'una enorme poètica, com la projecció incessant damunt una fina cortina blanca del paisatge fugitiu que veuríem des d'un tren en marxa (Kanako Ishii), el text d'un dels somnis de Benjamin brodat delicadament damunt una tela plegada com un pergamí o un dispositiu de capseta de música (Cristina Sánchez), o les sabates del flâneur fugitiu folrades de fulles d'afaitar per dins i per fora (Anna Pulido).

Algunes peces són feridores de tan explícites, com l'estrella de la Unió Europea elaborada irònicament amb cintes policials de "prohibit el pas" (Pilar Álvarez), o el laberint de fils que a penes permeten distingir una figura diminuta atrapada a dins (Marina Fraga). "Tot i ser estudiants, han portat obres d'una gran qualitat", diu Parcerisas, que recorda el simbolisme que la maleta té dins la història de l'art, des de Duchamp a Centelles. L'escriptura també hi és molt present, com en els retrats de les diferents edats de Benjamin dibuixats amb fragments de textos del mateix pensador (Airis Hierro), o en l'al·lusió a la famosa citació de la cultura com a document de barbàrie a través d'un vell volum de l'enciclopèdia Larousse, del qual Sílvia Martínez ha retallat tots els retrats d'intel·lectuals per enganxar-los en una mena de cinta mètrica inacabable al costat d'una fotografia

de l'entrada al camp d'Auschwitz.

Publicat a:
-El Punt Avui. Comarques Gironines 09-10-2016 Pàgina 30

Font del document:
http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/5-cultura/19-cultura/1011023-ecos-de-la-sala-de-transit.html?cca=1&piwik_campaign=rss&piwik_kwd=nacional&utm_source=rss&utm_medium=nacional&utm_campaign=rss&f=El+Punt+Avui